

Handläggare
Marita Johansson
Telefon: 08-508 35 562

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 25 augusti 2020

Ärende 4

Yttrande över remiss av ”Motion om att klarlägga Stockholms stads kostnader för nyanlända, asylinvandring och illegala invandrare”

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2020/393

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att justera paragrafen omedelbart.

Karina Uddén
arbetsmarknadsdirektör

Karin Eriksson-Bech
utvecklingschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Motion om att klarlägga Stockholms stads kostnader för nyanlända, asylinvandring och illegala invandrare (KS 2020/3939)*, av Peter Wallmark och Martin Westmont (båda SD), till arbetsmarknadsnämnden för yttrande. I motionen föreslås att kommunfullmäktige tillsätter en utredning i syfte att kartlägga stadens kostnader som hänger samman med nyanlända, asylinvandring och illegala invandrare samt om denna invandring skapar undanträngningseffekter för stadens kommuninvånare. Det föreslås att representanter för samtliga partier i kommunfullmäktige ingår i utredningen och att det till utredningen knyts adekvata experter.

Inledningsvis konstaterar förvaltningen att Stockholms stad ska följa rådande lagar, förordningar och riktlinjer när det kommer till de människor som tas emot i kommunen. Beslut om insatser och stöd från offentliga aktörer beslutas utifrån behov, lagstiftning och policys som i de flesta fall gäller lika oavsett om man invandrat till

landet eller är född i Sverige. En sammanställning av kostnader på det sätt som efterfrågas i motionen är därför mycket svår att göra.

Det finns svårigheter förknippade med att lyfta fram hur vissa grupper i befolkningen påverkar kommunens kostnader eller intäkter. Enligt dataskyddsförordningen är uppgifter som avslöjar någons etniska ursprung känsliga personuppgifter. Även om det skulle vara möjligt och lagligt är det svårförenligt med stadens styrdokument och anses ofta som inte önskvärt utifrån ett demokratiskt perspektiv om människors lika värde.

En uppställning över kostnader och intäkter utifrån etnicitet eller kulturell tillhörighet är även svårt att förena med målen för Agenda 2030 som staden arbetar efter.

Arbetsmarknadsnämnden föreslås hänvisa till detta tjänsteutlåtande som svar på rubricerad remiss.

Bakgrund

Statlig ersättning

Kommuner har rätt till ersättning från staten för vissa av de kostnader de har för asylsökande. Kommuner har även rätt till ersättning för vissa kostnader de har för personer som ansökt om eller fått uppehållstillstånd. En del av de statliga ersättningarna betalas ut utan ansökan och en del behöver kommuner ansöka om¹.

Nyanländ

En nyanländ person är någon som beviljats uppehållstillstånd för bosättning som flykting eller av andra skyddsskäl. Det gäller också personens anhöriga². Upphållstillståndet kan antingen vara permanent eller tidsbegränsat. Med nyanländ avses personer som är födda utanför EU/EES, som inte befunnit sig i Sverige i mer än 36 månader efter att ha fått uppehållstillstånd. Staden följer Arbetsförmedlingens definition av begreppet nyanländ gällande insatser inom vuxenutbildningen och arbetsmarknadsinsatser. Inom skolan används en annan definition av nyanlända som inkluderar både asylsökande och barn med uppehållstillstånd³.

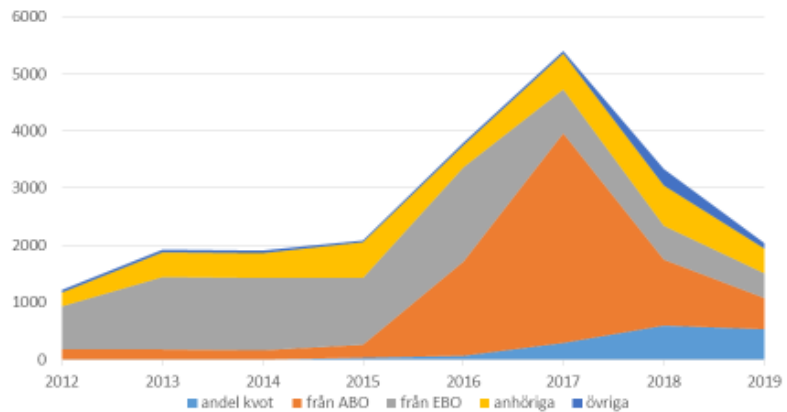
---

¹ Migrationsverket.se

² Förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar

³ 3 kapitlet 12 a § skollagen

Olika grupper nyanlända mottagna i Stockholms stad

Källa: Migrationsverket Alla åldrar

Arbetsförmedlingen ansvarar för att nyanlända invandrare erbjuds insatser som syftar till att underlätta och påskynda deras etablering i arbets- och samhällslivet⁴. Den som deltar i etableringsinsatser får etableringsersättning från staten⁵.

När en person fått uppehållstillstånd träder rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen in. Personer som får etableringsersättning och inte klarar sig på etableringsersättningen kan beviljas kompletterande ekonomiskt bistånd vid behov. Kommunen ansvarar också för ekonomiskt bistånd till personer som inte omfattas av etableringsprogrammet t ex vid sjukdom.

Enligt bosättningslagen⁶ ska kommunen erbjuda kommunanvisade nyanlända en bostad. Kommunen ansvarar också för att erbjuda samhällsorientering, sfi, socialt stöd, vuxenutbildning, skola och barnomsorg. Stockholms stad ansvarar även för att enskilda som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver enligt Socialtjänstlagen. Ansvaret för stadens arbete med nyanlända är fördelat på flera av stadens nämnder.

Kommunen får statlig ersättning med ett schablonbelopp som fastställs varje år. Schablonbeloppet ska täcka kostnader för etableringsinsatser för nyanlända personer, vuxna och barn. Den

⁴ Lag (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

⁵ Förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser

⁶ Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning,

kommun som först tar emot nyanlända personer får även ersättning för initiala kostnader för ekonomiskt bistånd. Efter ansökan kan kommunen också få ersättning för vissa andra kostnader till exempel för äldre, sjuka och funktionshindrade.

Asylsökande

”Envar har rätt att i andra länder söka och åtnjuta fristad från förföljelse.” FN:s flyktingkonvention definierar vem som är flykting och vilka rättigheter den personen har. Asylrätten är en rättighet enligt såväl lag som de konventioner Sverige har undertecknat.

Migrationsverket ansvarar för försörjning och boende för person som har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige. Vuxna asylsökande har under vissa förutsättningar rätt att arbeta medan de väntar på asyl. Den person som har rätt till ersättning enligt LMA⁷ har inte rätt till förmåner av motsvarande karaktär från kommunen⁸.

Kommunen ska dock lämna bistånd till person som omfattas av LMA om de vistas i kommunen och biståndet behövs till dess att Migrationsverket (MIV) tar över ansvaret liksom vid tid som MIV utreder förlängning av uppehållstillstånd. Därutöver i vissa andra fall. Kommunen har rätt att få ersättning från MIV för det bistånd som kommunen har betalat ut enligt LMA.

För ensamkommande barn är det kommunerna som ansvarar för att ordna bostad, vård och skola åt barnen. Socialtjänstens mottagande av ensamkommande barn och ungdomar omfattas i stort sett av regler som barn och unga i behov av stöd eller skydd. De kommuner som tar emot ensamkommande barn får statlig ersättning för bland annat skola, vård och boende.

Irreguljära migranter

Begreppet irreguljär migrant eller illegal invandrare, papperslös et cetera betecknar person som fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd, person vars uppehållstillstånd upphört utan att en ansökan om att förlänga detta har lämnats in eller person som inte har sökt asyl men befinner sig i landet. Man kan vara eller bli en irreguljär migrant beroende på omständigheter.

Barn som vistas i Sverige utan tillstånd har sedan i juli 2013 rätt till utbildning i förskoleklass och grundskola men omfattas inte av skolplikt. Ungdom som påbörjar utbildningen innan hen fyllt 18 år har rätt att gå i gymnasieskolan på samma villkor som andra ungdomar.

---

⁷ Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

⁸ 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) (1 § andra stycket LMA).

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att analysera och föreslå åtgärder för att förbättra effektiviteten inom återvändandeverksamheten. Uppdraget har lämnats mot bakgrund av Riksrevisionens granskningsrapport *Återvändande verksamheten - resultat, kostnader och effektivitet (RiR 2020:7)* Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 16 juni 2021.

Personer som inte har rätt att vistas i Sverige omfattas fortsatt av LMA, även om de förlorat sin dagersättning från Migrationsverket vilket innebär att rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen saknas.

Kommunens yttersta ansvar

Kommunen har det yttersta ansvar för alla som vistas i kommunen som innebär ansvar för att enskilda får den stöd och hjälp som de behöver. Enligt socialtjänstlagen måste kommunen pröva den enskildes ansökan⁹. Samma utredningsförfarande gäller för alla sökande. Om det finns barn i familjen ska deras behov särskilt beaktas och en barn-konsekvensanalys göras. Det yttersta ansvaret innebär till exempel att ge stöd och hjälp i akuta situationer.

Dataskyddsförordningen

I dataskyddsförordningen¹⁰ fastställs bestämmelser om skydd för fysiska personer med avseende på behandlingen av personuppgifter och om det fria flödet av personuppgifter. I kapitel II, artikel 9, står att uppgifter som avslöjar någons etniska ursprung är känsliga personuppgifter.

En socialt hållbar bostadsförsörjning

Att få uppehållstillstånd i Sverige betyder att man har rätt att leva och bo här. Inkomstskillnader och bostadspriserna har ökat de senaste 20 åren. Andelen hushåll som efterfrågar hyresrätter har ökat samtidigt som andelen hyresrätter i beståndet minskat. Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att utreda en socialt hållbar bostadsförsörjning¹¹. Syftet med utredningen är att skapa förutsättningar för bostadsförsörjning för hushåll som har svårt att skaffa en bostad på marknadens villkor bl. a. strukturellt hemlösa. Samtidigt ska boendesegregationen motverkas. Uppdraget ska redovisas senast 8 november 2021.

---

⁹ 2 kap 1 § SoL

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG. Förkortas ofta "GDPR"

¹¹ Dir. 2020:53

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Motion om att klarlägga Stockholms stads kostnader för nyanlända, asylinvandring och illegala invandrare* från Peter Wallmark och Martin Westmont (båda SD), till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Motionärerna skriver att storleken på invandringen är en följd av riksdagens beslut och att det är kommunerna som har fått axla den tyngsta bördan som konsekvens av den förda politiken, samt att kommunernas kostnad på sikt är en stor ekonomisk börda som drabbar andra kommuninvånare. Som exempel nämns stora kostnader för försörjningsstöd och en ökad bostadsbrist. Motionärerna anser att den statliga ersättningen som utgår till kommunerna är som helhet för liten och tidsbegränsad. Utifrån detta föreslår motionärerna därför att en utredning initieras om de ekonomiska konsekvenserna för staden och dess invånare. Det gäller bland annat kostnader för skolor, lärare, socialarbetare, bostäder, mångkulturella projekt med mera.

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

- att tillsätta en utredning som kartlägger stadens kostnader som sammanhänger med nyanlända, asylinvandringen och illegala invandrare och om denna invandring skapar undanträngningseffekter för stadens kommuninvånare samt
- att i denna utredning ingår representanter för samtliga partier i kommunfullmäktige och att det till utredningen knyts olika adekvata experter

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben och ekonomistaben vid arbetsmarknadsförvaltningen.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer med motionärerna om att de ekonomiska konsekvenserna av invandring är mångfacetterade och svåröverskådliga. Ur ett kommunalekonomiskt perspektiv finns ingen beräkningsmodell som kan ge en rättvis bild utöver kostnader och inkomster kopplat till det initiala mottagandet av nyanlända.

För att få en tydlig bild av de kommunalekonomiska konsekvenserna av mottagande av nyanlända behöver hänsyn tas både till kostnader men också till nyanländas bidrag till ekonomin på kort och lång sikt. Invandrare bidrar på samma sätt som övriga invånare genom att betala skatt, moms, punktskatter, inkomstskatter med mera. Vad gäller skatteintäkter i form av kommunalskatt

medföljer ingen uppdelning från Skatteverket om vilka individer eller grupper som beskattats.

Det finns nationell registerdata om till exempel medborgarskap och födelseland samt grund för uppehållstillstånd. Denna data finns hos SCB men det är tveksamt om en kommun skulle få tillgång till den, än mindre få upprätta egna register med sådan data (även efter den enskildes medgivande). Även om det skulle vara lagligt och det skulle kunna gå att få tillgång till denna data, så skulle det ta mycket tid och resurser i anspråk. Ur ett demokratiskt perspektiv kan det dessutom vara tveksamt att ställa olika befolkningsgrupper i samhället mot varandra.

En kategorisering i någon form av kulturella eller etniska grupper är problematiskt i många avseenden. Enligt dataskyddsförordningen är uppgifter som avslöjar någons etniska ursprung känsliga personuppgifter. För att kartlägga stadens kostnader för invandring av det slag som föreslås i motionen skulle olika utgiftsposter behöva göras utifrån gruppstillhörighet. Det förutsätter gruppindelning på individnivå och sammanställningar i register som innefattar etnicitet eller kulturtillhörighet.

För att få fram en fördelning på kommunens kostnader för den invandrade befolkningen respektive den befolkning som är född i Sverige skulle det bland annat krävas att de kommunanställdas tid fördelades på individnivå, exempelvis hur mycket av en lärares tid går till olika elever, eller hur en socialsekreterare fördelar sin tid på olika individer. Arbetsmarknadsförvaltningen bedömer att en sådan beräkning är mycket svår och kostsam att genomföra. Förvaltningen bedömer också att denna typ av beräkningar är svårförenliga med några av stadens centrala styrdokument.

I stadens styrdokument står bland annat att Stockholm ska vara en fristad för människor med olika livsstil, åsikter, kultur eller tro och att Stockholm ska vara en öppen stad präglad av mångfald, där människor på flykt från krig och oroshärdar ska kunna bygga upp ett nytt liv under trygga förhållanden. Arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och all diskriminering oavsett diskrimineringsgrund ska stärkas. Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att stockholmarna som kommer i kontakt med stadens verksamheter ska behandlas och bemötas likvärdigt och respektfullt.

Agenda 2030 som staden och arbetsmarknadsnämnden arbetar med har en rad delmål som bland annat syftar till att främja ansvarsfull och säker migration och att avskaffa diskriminerande lagstiftning.

Agenda 2030 understryker att alla ska vara med och ingen ska lämnas utanför.

De mänskliga rättigheterna som staden bekänner sig till omfattar alla och Stockholms stads verksamheter arbetar i enlighet med stadens styrdokument på olika sätt för att leva upp till de mänskliga rättigheterna.

Sammantaget bedömer förvaltningen att förslagen i motionen är svåra och mycket kostsamma att genomföra och även riskerar att stå i strid med stadens nuvarande styrdokument.

Arbetsmarknadsnämnden föreslås hänvisa till detta tjänsteutlåtande som svar på rubricerad remiss.

Bilaga

1. Motion om att klarlägga Stockholms stads kostnader för nyanlända, asylinvandring och illegala invandrare